

Torparnas Bostäder och Boplag.
N. M. Frägelinta 81.

1.

Vi var torpare under gården
Askras farm och betalade 100 kr om
året i arrende. Sedan fanns torp un-
der gården, som gjorde 2 dagsverken
i veckan i arrende. Askras farm är på
ca 300 tunnland.

Under Askras farm fanns 5 torp
i min barndom. Det var inga särskilda
namn på torpen mer än värt och stē-
annat, som hette Klävsbro. Den ene tor-
paren hade en smedja och smiddo åt
bönderna. Smidesarbetet hade han bred-
vid arbetet på torpet.

På Fredriksberg fanns ett sol-
datorp. Torpet var litet, och torparen

kunde inte ha någon ko utan bara en
gris och några höns.

Ingen rackare fanns, som var be-
kast här, men en rackare dragande
i flera församlingar och skötte sitt yrke.
Han brukade skära hästar. Rackaren
hette Jacob Andersson och var gift med
en kopparslagaränka från Asby. De hade
2 barn, som följde med dem. De låg på
bändernas lagar och i deras ladugårdar
och hade ingen fast bostad. De kunde
se att han skär hästar och avlivade
hundar. Han skär även grisar åt
bänderna, och så kiggade de för rethin.
Han hade en pyra hularvagn, som han
drag. Om någon kunde veta ha rackaren
han till att göra något, slog de från
sig med båda händerna. De gjorde aldrig

någonling. De såg ofta uppe i skogen vid
Arbans farm. Vid Arbans farm var försäljning
av sprit. Den såldes endast i slapvis och
fisk ej säljas i mindre kvantiteter. En fri-
religiös i Näslinge lockade biträdet till
sitt ställe 3 gånger i halvslapvis och redan
då inte rättigheterna väckte.

En och annan farm, som hade lite
kvarnar. En hette Peter Nilsson och var
lagare under Vannaröd. Han sålde till
dem som behövde. En annan bodde i
Lunnahöja och hette Kjellman. Han
hade varit arkiverist. Han gjorde kwas-
kar och skar och så köppar till halv-
slapvis och sålde. Han gjorde inget annat,
och så gick han och liggde. Köppar-
na kallades tärnsköppar och var av
hassel. Bänderna fick beställa

käppar samt björkvidjor. Tre varje
stri (en bredd) gick åt vissa käppar
och vidjor, som beställdes av honom.

På Vannaröds fanns en stensluga,
där koppare bodde. Min bror har bott
i stenslugan. Han bodde där år 1900
Han tyckte den och gick och arbetade
med lättnad.

På Askarforns gård fanns en jord-
kula, där en gubbe, som hette Måns Persson,
och som kallades Linc-Måns, bodde med
sin hustru. Jordkulan var murad upp av
rättegul och rännad och föredde med
brändtåg. I slugan var 3 rum. 2 rum i
ena ändan och 1 i den andra. De var
avslutade med bräder. På golvet var
bräder men ingen krossbotten. Taket
nådde ned till kanten av taken där

den lög. Väggarne var tapetscrade. Det
var en målare i min bandam som gick
omkring och målade. Han hette Kunneth.
Måns Persson murade och sålde åt
folk, och hans hustru sålde kakor och
karameller. Hon stod på torget i Löv-
dala om fredagarna och sålde kakor
åt bagarna och hade provission. Det
var tre, som sålde kakor. De andra va-
re Cecilia Flensborg och Kerstin Törnmarsson.
Så tre var tapetserare. Måns
Perssons grumma hade också hemma,
så de kunde gå dit och köpa.

En annan tapetserare var på Hagle-
gårds ägor. Den var byggd av träder.
Båda gavarna och den ena sidan
var byggda in i en backe. Där bodde
Eren Månsson, som var ryttare på

Maglois gård. Den var 2 rum försedd
med trägolv. Den är rivet nu.

En av anledningarna till att kaparen
flyttade var att ägaren, när arrende-
tiden gätnet, ville höja arrendet, och
då såg kaparen sig om efter annan
bostad. När det en kapare som flyttade,
fick han själv skäda om med skjut
och de någon hyra sig.

En kapare hade till kapslugan.
Där hade de potatis och grönsaker.
På kaparen odlades inte mer än vad
de själva behövde, oftast räckt det
inte till. I mitt hem fick vi köpa
mycket. Många hade blommor i
kapslugan omkring slingan såsom purp-
ligrön, pärlblå och lavendel.

Kapslugan var i de första fall

uppfärd av gårdens ägare, men i vissa fall ägde karyaren själv slugan. Mina föräldrar hade själv byggt upp slugan. Det var grannar, som hjälps till, och så lejdes någon kunnig snickare.

Färslugan var ej så väl inredd som ägarens. Färslugorna var rätt enkla. Inne i slugan var det bord vid en vägg vid fönstret med en väggpart bänk och framför bordet fyrkantiga trästolar. Och i det rummet var en eller två väggparta sängar och sedan en karkelugnsbänk, som de satte på. Inne i rummet var en sätungen, som eldades från köket.

I kammaren kunde vara en "gåingsäng" som de köpt på en mark.

mad och några pinnsholar. På väggarna
i en sådan slunga hängde vid sättnngen
ofta rödade fläsklycken. Inga tapeter
eller gardiner fanns. Till jul gästade de upp
papper med ryttare på, som förädlare
kom och sålde de kallades julpapper.

På den ena stolen skulle sitta
husfadern sitta, på bänkarna såd som
och andra. För och mor hade varsin
stol. I köket fanns röd bord, som de
lade kalrikar på och en hylla av träder
Ledar var där inget mer.

Rea karpstugar, som jag minns,
var försedda med slunga, kök och hammare

Vid Askarsfarn fanns både rappade
och brötsklödda karpstugar.

Boningshus och lodugård på
karpstugorna var ofta sammanbyggda. I

mitt hem var det så. Ljusslupan
var kakets bärkar synliga, och sedan fanns
ett enskilt brädloft. Taket var klätt
med vitt papper. Under de senare åren
såer omkring 1885 började vi kakläsa
i rummen. Golvet var av träder utom
i köket, där det var stengolv. Ballugn
fanns. Stången har existerat så länge
jag minns. Kakspisar kom på 1880-
talet.

Vanlig träsoffa utan slappning
hade vi i mitt hem omkring 1890. Vi
kafte den på en marknad i Håstle-
holm.

Förvaringsmöbler fanns såsom
kistor, skåp och hyllor. Kistorna
var försedda med buskliga lock och
stora järnbeslag och var av etc. Kistorna

hade vi rygg på loftet och hade säng-
kläder i. Skåpet hade vi nere i dag-
slagan. Det stod i de flusta pass i ett
hörn. Vi hade ett litet skrin med
varje handa saker i. Man plackade ned
tyg och skumpor i det. Det var målat
och fint och stod inne i kammaren.
Det hade min mors födersärk på
sidan. Hyllorna i köket var för por-
lin och mat. Man hade en tyra
av tyrbark med många lådor i och för-
sedd med klapp. I många slugar hade
de en liten tyra. Tyran stod i kamma-
ren. Det var den finaste möbeln vi hade.
Den var i bruk, när jag föddes.

En fyrkantig spegel hängde på
en vägg i dagligrummet.

Några möbler var målade med

blunt röd färg. Det var tyran och även
några skolar, som var målade av ty-
malare. Fåga smidade möbler fanns.
Möbler köptes på marknader. Den när-
maste var i Hälselohm, och sedan var
det några snickare som köpte om-
kring och sålde. De var från Lönnebo
och även från Småland. En som hette
Mattsson sålde här mycket mest enkla
furmöbler.

Banden eller ägaren av herr-
gården höll inga inventarier åt kor-
parna.

Hos träskomakare stod trä-
skomakaren inne i stugan och smi-
nade upp träskar och koflor. Numa
hade de inte luggkubbe inne. Släjd-
bänkar hade de däremot ofta inne

i dagligskolan, där de gjorde träskedar och trästavar. De gjorde för avsikt. En del barn har gått ut på tygden och sålde och berättat även marknader. De kom och gick och hade träskederna i en säck. Anders-Peter på Kneborg gjorde skedar och träskedar och tog dem i en påse och gick ut och sålde. Han gick ändå ut mot Håby.

Har fanns ställen, som jag minns, där de hade häns och grisar inne. I mitt hem hade vi en säng där det dragat ut och under den sängen var häns. Det upphörde vi med när ha omkring 1886. Jag har sett ställen där de hade grisar och kalvar inne, när de var sjuka. Då fick djuren

vara inne, till de blev dubbelga igen. De
fick då vara i dagligrummet. Dyrmen
fick vara i kändra eller sätter en lampa
för i en kända. Detta har inte före-
kommit sedan detta sekels början. Sam-
pojkarna såg jag det ofta.

Helgdagskläder och gängkläder
förvarades i klädeskåtar, som stod på
loften. De mindre bemålade hade alltid
kläderna i kåtar.

Längan fanns var man kom. I den
var rågholm och en fjäderdyna över
holmen och över fjäderdynan så la-
kan. Om vintern hade de alltid dynor
på sig, när det var kallt. Det hade
både lagare och backstugusittare.
Barnen packades ihop, så de kunde
ligga både två och tre i sängen. Man

och kvinna låg också i samma säng.
Rena låg i dagligstugan. På sängen
i dagligstugan brukade också par
ligga om kvinnorna och väma jättarna
framför sättingen.

Det kunde vara någon kypare, sam-
insett sig till kyppe till värbod. Där
kunde ungdom ligga om samrarna.

Vaggan var en låda, som bant
lades i och den var förredes med
medar i ändarna. Den bäddades med
sig par buddar under bant och
sig tåkan.

Kyparkugan sårades varje
morgon med en rathvart eller ris-
kvart. Sedan skreddes fin sand på
gavet. På söndagarna skreddes
enris avansat sanden. Det var i

dagligstugan detta skedd. Hammar-
en och de andra rummen strövs endast
här de stora högtiderna. Så strö-
avis existerade här inemot sekelskiftet
vi gjorde det här vi flyttade från torpet
1890.

Mattor var sämre, och i lag-
stugor fanns inga. Det var endast hos
rika bönor. Likaså var gardiner säm-
re. På 1890-talet började de med
kvärgardiner i de mindre bemedlade
hem. Handduke har nyttjats så länge
jag minns. Det var av grov väv. Hands-
duke förekom inte i fattiga hem, utan
bordet var skurat rent. Vid jul hade
de vita linne dukar på bordet. Unkarna
vänder hemma av kvinnorna under
vinter tiden. Och de vände lyser

både åt sig själva och till barnen.
Sjyget kallades för "värken". Sedan kom
en ambulcrande skräddare och sydde. Han
sydde endast åt karlar. När sydde åt sig
för hand. Han sydde också mycket med
linnserämmand. Han sydde sådana till de
adriga på Maglås gård, som hette Bengel
stjärna och Wred.

Målsiderna inlagas i dagligstuv-
gan. Flusnoten satte vid den överska
bordranden, och de andra fick placera
ut sig på stolar och bänkar kring
bordet. Flusnoten åt med vid bor-
det.

Mycket med koppar- och järn-
kål användes vid matlagningen.
Lamliga grytor var försedda med ben
och andra med flöt botten, som

sattes på en trefaldig på den öppna
spisen. Maten framsattes i koppar
eller karatter. Mejölle lag alla med
sina skedar i samma fat, men varm
soppa händes upp i lerfat. Endast
hamskedar förekam, när jag var liten.
De köptes på marknader och av sked-
makare. Här fanns de som kunde
göra hamskedar. Brät åt de ur
samma fat. Lerfaten köptes av kattare,
som hände omkring och sålde lerfat
och lerkru. "Lwärts-Piter" hände
här i min barndom och sålde ler-
kär. Han härstammade från Skjettin-
gunga, där det fanns en hel by med
bara kattare.

Var och en hade sin kru, som
han slapprade i fisken, när han ätit

Det var en fällkvinne. De brukade kosta
6 skilling, när man köpte dem på en
marknad. Goffel järnkam mycket
sällan. Ham-kudarna färvades i en
låda i bordet. Var också en hade märke
på sin sked, så de tyckte aldrig ske-
dar. Husmodern skickade dem.

Färlar av kungafamiljen samt
den konfjäskle hade de på väggarna
i många hem. I färsken hade de
krukvärtier såsom pelagarnier. Vid
fuk hängdes på väggarna bander. Det
var gubbar och gummar, som fram och
såldes sådana. Vid park lags ris in.
Man lag in työrke, så det blev lite tär
hit park. Det är en mycket gammal
sed här. Det var bara ris utan pyel-
nader på den tiden.

Här i byarna restes en majsläng och ungdomen dansade omkring den på marken. Här restes majsläng vid Vännaröd på en slät plan.

Vid bröllop restes en äreport. Den var av blannor och grönt om sommaren och av granris om vintern. Den restes vid ingången till bröllopsgården, som var i brudens hem. Färdarna fick göra bröllop så gott de kunde. Ungdomen samlades och sköt bröllopsskott.

Liket förvarades i något uthus och rummet kläddes med granris.

De enda dagsverken färdarna utförde var på hästen, då vissa fruntimmersdagsverken skulle göras.

Hantverkare som skulle utföra arbeten fick ligga i kammarer, där

sängstälning fanns. Han arbetade i
dagligstugan.

Fäparen umgicks endast med fäpare
och fänare på gården. En fäpare kunde
någon gång vara med på en bandes kalas.
En annan kunde työt sina fäpare på kalas
vid jul och midsummar.

Fäparen var så lite skä vassare
än backstugusittaren. Dägst på rang-
skolan stod backstugusittaren.